

Lista tematów z języka polskiego do części ustnej egzaminu maturalnego – matura 2012

I Literatura

1. Omów motyw śmierci w literaturze staropolskiej. Przywołaj i zinterpretuj stosowne teksty.
2. Obrazy Holocaustu w literaturze i publicystyce. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
3. Metaforyka zwierzęca w literaturze. Przedstaw zagadnienie na wybranych przykładach z różnych epok
4. Obrazy PRL-u w literaturze polskiej. Omów zagadnienie, przywołując stosowne przykłady.
5. Groteska jako kategoria estetyczna w literaturze. Omów, przywołując przykłady z różnych rodzajów i gatunków literackich.
6. Pokoleniowy portret młodych w prozie najnowszej. Analizując teksty wybranych autorów, przedstaw temat. Zwróć uwagę na formę artystyczną omawianych utworów.
7. Na granicy rozpacz i bluźnierstwa – temat wiary w literaturze różnych epok. Interpretując celowo wybrane utwory, przedstaw zagadnienie; uwzględnij kontekst epoki.
8. Rewizja mitów narodowych w literaturze polskiej. Przedstaw problem, odwołując się do wybranych tekstów literackich.
9. Inny w literaturze. Analizując celowo dobrane utwory literackie, określ zakres pojęcia. W prezentacji uwzględnij kategorie stereotypu, odmienności kulturowej etc.
10. Doświadczenia bohaterów literackich związane z utratą ziemi rodzinnej. Przedstaw je, odwołując się do wybranych utworów.
11. Różne sposoby i funkcje kreowania opisów przyrody w literaturze. Scharakteryzuj je na przykładach wybranych utworów.
12. Motyw rozstania i jego funkcje w dziele literackim. Omów problem na podstawie wybranych tekstów literackich XIX i XX wieku.
13. Historia jako czynnik determinujący ludzki los. Omów problem, odwołując się do wybranych powieści XIX i XX wieku.
14. Relacje polsko – żydowskie ukazane w literaturze. Przedstaw różne formy tych relacji na wybranych przykładach.
15. Omów cechy gatunkowe dziennika, reportażu, eseju i ich obecność w literaturze XX wieku, analizując wybrane przykłady.

16. Rola kostiumu historycznego w utworze literackim. Omów problem na wybranych przykładach.
17. Folklor jako inspiracja pisarzy w różnych epokach. Omów temat na podstawie wybranych utworów.
18. Konwencja oniryczna w kreowaniu świata przedstawionego. Objasnij jej funkcję na przykładach z różnych epok literackich.
19. Motyw snu i jego funkcje w utworze literackim. Przedstaw problem na wybranych przykładach z literatury XIX i XX wieku.
20. Doświadczenie poczucia bezsensu i absurdałności istnienia związane z końcem wieku. Omów problem na wybranych przykładach z literatury młodopolskiej i współczesnej.
21. Rola tradycji romantycznej w literaturze następnych epok. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
22. Przyroda ojczysta jako źródło inspiracji literackich. Rozwiń temat, odwołując się do wybranych utworów.
23. Motyw wędrówki i jego funkcje w dziele literackim. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych dzieł literackich.
24. Literackie portrety dzieci. Omów ich rolę na wybranych przykładach literackich różnych epok.
25. Emigracja i emigranci jako temat literatury. Przedstaw problem na wybranych przykładach.
26. Przedstaw literackie kreacje bohaterów dotkniętych szaleństwem. Omów je na wybranych przykładach.
27. Motyw domu i rodziny w literaturze. Przedstaw temat na podstawie analizy celowo dobranych tekstów prozatorskich i poetyckich.
28. Zaprezentuj twórczość jednego z literackich noblistów. Analizując wybrane utwory, omów te ich wartości, które - według Ciebie - mogły zadecydować o przyznaniu tak prestiżowej nagrody.
29. Pisarz wobec rzeczywistości wojennej. Analizując pisarstwo np. K. Vonneguta, J. Hellera, E. Hemingwaya, E. M. Remarque'a, przedstaw zagadnienie. Uwzględnij kontekst historyczny i formę artystyczną.
30. Utopia i antyutopia jako gatunek literacki. Odwołując się do wybranych tekstów, przedstaw aktualność problemów w nich zawartych.
31. Piękna plejada, czyli o różnym obliczu skamandrytów. Przedstaw wybrane sylwetki poetów. Analizując ich twórczość, język poetycki, zaprezentuj główne tendencje problemowe. Uwzględnij kontekst poetycki epoki.

32. „Kaskaderzy literatury” i „poeci przekleci” (np. Hłasko, Stachura, Rimbaud, Wojacek). Analizując stosowne utwory literackie, przedstaw zagadnienie, uwzględniając kategorię „pokolenia literackiego” i kontekst estetyczny epoki.
33. Motywy biblijne i religijne w twórczości poetów XIX i XX wieku. Omów temat, dokonując analizy i interpretacji wybranych celowo utworów.
34. Historia w powieści a powieść historyczna. Omów wskazany problem, odwołując się do wybranych przykładów w literaturze XIX i XX wieku
35. Mistrzowie słowa – Leśmian, Tuwim, Białoszewski, Barańczak. Analizując wybrane utwory, scharakteryzuj zjawisko poezji lingwistycznej.
36. Grudziński, Sołżenicyn, Szalamow. Omów różne spojrzenia na gułag. Weź pod uwagę kontekst historyczny.
37. Wielkie cykle poetyckie XIX wieku, np. *Sonety krymskie*, *Vade mecum*, *Hymny*. Uwzględniając kontekst historyczno - społeczny, dokonaj analizy wybranych utworów. Porównaj poetykę i język tekstów.
38. Reporterskie mistrzostwo Ryszarda Kapuścińskiego. Odwołując się do wybranych tekstów pisarza, omów temat.
39. Obrazy wsi w literaturze polskiej. Przeanalizuj i zinterpretuj wybrane dzieła poetyckie i prozatorskie XIX i XX wieku.
40. Refleksje o człowieku i świecie w poezji Wisławy Szymborskiej. Omów na przykładzie wybranych wierszy poetki.
41. Od dialogu do dramatu. Gatunki dramatyczne w dawnej literaturze polskiej (od średniowiecza do końca XVIII w.). Przedstaw zagadnienie, przywołując odpowiednie przykłady.
42. Afryka w literaturze XX wieku. Rozwiń temat, odwołując się do wybranych tekstów literackich, polskich i obcych.
43. Porównaj kreacje postaci kobiecych w literaturze romantyzmu, pozytywizmu i Młodej Polski.
44. Obraz Rosji i Rosjan w literaturze XIX wieku. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
45. Literackie obrazy Krymu i przyrody orientalnej. Omów zagadnienie, przywołując odpowiednie przykłady tekstów z różnych epok.
46. Różne obrazy papieży w literaturze wybranych epok. Omów ich funkcje.
47. XX wieczne literackie obrazy komunizmu - przedstaw na podstawie twórczości Orwella i innych wybranych twórców.
48. Przedstaw ewolucję bohatera romantycznego – od Wertera do Kordiana.

49. Scharakteryzuj dramaty antyczny, szekspirowski i romantyczny. Wskaż podobieństwa i różnice na przykładach literackich.
50. Realizm magiczny – przedstaw i omów nurt literacki na podstawie wybranych utworów.
51. Konflikt rozumu i serca. Omów zagadnienie, odwołując się do różnych epok literackich.
52. Przedstaw wątki autobiograficzne w twórczości wybranego, jednego autora.
53. Przedstaw realia życia w komunistycznej Czechosłowacji na podstawie twórczości Milana Kundery.
54. *Homo viator* - scharakteryzuj różne ujęcia i funkcje motywu.
55. Książka o książce. Omów motyw i jego funkcje na wybranych przykładach literackich.
56. Przedstaw funkcje muzyki w świecie przedstawionym utworów różnych epok.
57. Indywidualiści, szaleńcy, dziwacy. Przedstaw sylwetki bohaterów innych niż wszyscy, ciekawych, nieprzeciętnych (odwołaj się do różnych epok).
58. Pojedynek jako motyw literacki – przedstaw sposoby i funkcje literackie pojedynku.
59. Prawda historyczna a literackie interpretacje historii. Omów zagadnienie, odwołując się do literatury XIX wieku.
60. Rola mistrza w rozwoju duchowym człowieka. Omów zagadnienie na podstawie utworów różnych epok
61. Błąd i szaleństwo jako typy mędrców na opak w literaturze
62. Szekspiryzm polskiego romantyzmu. Zbadaj wpływy dzieł angielskiego dramaturga na polską literaturę romantyczną.
63. Metamorfoza bohatera i jej sens w literaturze. Analizując wybrane utwory literackie, przedstaw rolę motywu przemiany.
64. Dlaczego się buntują? Przedstaw literackie portrety bohaterów niepokornych i niepokorzonych ze światem.
65. Bohater tragiczny w literaturze różnych epok. Zaprezentuj sylwetki wybranych postaci, zanalizuj źródła ich tragizmu
66. Gombrowiczowskie walki z formą, tradycją i stereotypami. Omów temat na podstawie *Trans-Atlantyku*, *Ferdydurke* i *Iwony, księżniczki Burgunda* Gombrowicza
67. Cudzoziemiec w polskiej literaturze. Przedstaw wybranych bohaterów i ich role w dziele na podstawie wybranych utworów różnych epok
68. Jak literatura przedstawia ludzi morza i ich zmagania z morskim żywiołem. Przedstaw zagadnienie na podstawie wybranych utworów literackich.

69. Polska literatura XIX wieku wobec klęski powstań listopadowego i styczniowego. Omów na wybranych przykładach

70. Pesymizm w powieści poetyckiej epoki romantyzmu. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.

71. Rosja w oczach swoich pisarzy – próba oceny i porównania sposobu mówienia o państwie i społeczeństwie (np. Puszkina, Gogola, Dostojewskiego, Bułhakowa).

II Związki literatury z innymi dziedzinami sztuki

1. Ogród jako temat tekstów kultury. Przywołaj i zinterpretuj przykłady z różnych epok.
2. Kicz jako kategoria estetyczna. Przedstaw różne aspekty rozumienia i realizacji w tekstach kultury na przestrzeni epok.
3. Obrazy żywiołów i ich funkcje w literaturze i sztuce romantycznej. Omów problem na wybranych przykładach.
4. Obrzędy ludowe jako źródło inspiracji artystycznych. Omów problem na wybranych przykładach z literatury i sztuki. .
5. Świat prowincji w literaturze i tekstach kultury. Analizując celowo wybrane utwory literackie i teksty kultury XX wieku, przedstaw zmieniający się obraz prowincji.
6. Odwołując się do literatury i sztuki wybranych epok, dokonaj analizy (zmieniającego się) motywu śmierci i jej wizerunku.
7. Obraz piekła i raju w literaturze i malarstwie. Zaprezentuj temat, odwołując się do celowo dobranych przykładów z różnych epok
8. Scharakteryzuj wybrane motywy mitologiczne w sztuce. Znajdź ich echa w literaturze i dokonaj interpretacji wybranych tekstów.
9. Przedstaw motywy biblijne w malarstwie i literaturze. Analizując teksty literackie i teksty kultury różnych epok, zwróć uwagę na stosowne konteksty.
10. Omów zjawisko socrealizmu w literaturze i sztuce XX wieku. Przy analizie wybranych tekstów uwzględnij kontekst historyczny i polityczny.
11. Przedstaw motywy surrealistyczne w literaturze i sztuce XX wieku. Dokonaj analizy wybranych dzieł.
12. Sztuka wobec Niewyrażalnego – omów rolę symbolu w literaturze i malarstwie
13. *Dziady* nie chcą zejść ze sceny – zaprezentuj zbójceckość dramatu dla interpretatorów i reżyserów różnych pokoleń, analizując celowo dobrane spektakle oraz koncepcje literaturoznawcze i krytyczne.

14. *Wesele* – dramat niepokojący polski teatr od prapremiery do dziś. Omów temat, analizując najistotniejsze i najciekawsze inscenizacje teatralne, interpretacje literaturoznawcze. Uwzględnij w prezentacji kontekst historyczno – polityczny, estetyczny, pokoleniowy.
15. Topos świata jako teatru – zinterpretuj różnorodność ujęć i ich funkcje, odwołując się do wybranych tekstów literackich i kulturowych.
16. Metaforyka przestrzeni i przedmiotów w literaturze, sztuce, filmie i teatrze. Omów na wybranych przykładach.
17. Szok, skandal, prowokacja – łamanie konwencji jako czynnik rozwoju kultury i sztuki. Przedstaw na przykładzie dzieł literackich i innych dziedzin sztuki światowej wybranych epok.
18. Polskie kino autorskie. Próba ujęcia monograficznego twórczości wybranego reżysera np. A. Barańskiego, J. J. Kolskiego, M. Koterskiego, K. Krauzego, K. Kieślowskiego. Zwróć uwagę na związki z literaturą, wartość scenariuszy.
19. Mity arturiańskie i ich reinterpretacje. Omów problem na podstawie wybranych tekstów kultury XX wieku.
20. Bohater literacki a jego filmowa kreacja. Przedstaw zagadnienie na wybranych przykładach.
21. Przedstaw obraz Wenecji w literaturze i filmie. Przywołując dzieła z różnych epok, zwróć uwagę na różne sposoby i cele przedstawiania miasta.
22. Świat z perspektywy dziecka – odwołując się do dzieł literackich i filmowych, scharakteryzuj specyfikę dziecięcego patrzenia na świat oraz funkcje, jakie spełnia ono w wybranych dziełach.
23. Bohaterska śmierć w literaturze i filmie. Przedstaw zagadnienie na wybranych przykładach.
24. Samotnicy z wyboru i konieczności. Rozważ problem, odwołując się do wybranych bohaterów literackich i filmowych
25. Pobyt na bezludnej wyspie – marzenie czy przekleństwo? Omów problem, odwołując się do wybranych utworów literackich i filmowych
26. Impresjonizm w literaturze i malarstwie- scharakteryzuj kierunek artystyczny odwołując się do różnych tekstów kultury
27. Groteska, komizm, humor, dowcip w tekstach kultury. Omów ich funkcje na wybranych przykładach.
28. Symbolika liczb w różnych systemach wierzeń. Przedstaw zagadnienie, odwołując się do różnych tekstów kultury
29. Podróż w czasie w tekstach kultury. Omów cel i funkcje motywu na wybranych przykładach.

30. Pory roku w literaturze i sztuce różnych epok. Omów na wybranych przykładach
31. Poszukiwanie Boga w różnych tekstach kultury. Omów na wybranych przykładach.
32. Jan Paweł II w kulturze wysokiej i masowej. Porównaj funkcje obrazów.
33. Obraz miasta w literaturze, filmie i muzyce. Przedstaw i omów funkcje motywu.
34. Omów motyw lalek, manekinów w literaturze i tekstach kultury na podstawie wybranych przykładów.
35. Powstanie warszawskie w literaturze i w filmie. Przedstaw i porównaj wybrane przykłady.
36. Dawne i współczesne personifikacje śmierci – zbadaj przyczyny ewolucji obrazów śmierci na przykładzie wybranych tekstów kultury.

III Język

1. Omów sposoby realizowania funkcji perswazyjnej w różnych komunikatach (np.: reklama, kazanie, liryka apelu). Wskaż charakterystyczne środki językowe i pozawerbalne służące oddziaływaniu na odbiorcę.
2. Retoryczne środki językowe w poezji i prozie rewolucyjnej. Przedstaw je na wybranych przykładach.
3. Scharakteryzuj różne typy stylizacji językowych i omów ich funkcje w literaturze na wybranych przykładach.
4. Dokonując analizy środków językowych wybranych tekstów literackich, scharakteryzuj styl artystyczny epoki, w której powstały.
5. Przedstaw formy stylizacji biblijnej i omów ich funkcje na przykładach literackich z różnych epok.
6. Omów problem najnowszych zapożyczeń w języku polskim i oceń ich zasadność. Zbadaj materiał językowy.
7. Omów funkcje języka niskiego (kolokwializmy, wulgaryzmy) w najnowszych tekstach literackich na przykładzie twórczości np.: A. Stasiuka, W. Kuczoka, N. Goerke, M. Świątlickiego.
8. Przedstaw zjawisko nowomowy i omów wykorzystywanie sloganów propagandowych w środkach masowego przekazu. Wykorzystaj materiał językowy od propagandy socrealizmu do języka ostatnich kampanii wyborczych.
9. Porównaj sposoby wykorzystania komizmu językowego w wybranych utworach różnych autorów i epok.

10. Omów rolę środków językowych w kreowaniu groteskowych wizji świata w dziełach wybranych autorów, np.: S.I. Witkiewicza, W. Gombrowicza, S. Mrożka.
11. Dokonaj analizy i klasyfikacji błędów językowych w wybranych wypowiedziach współczesnych polityków lub dziennikarzy sportowych.
12. Gwara podhalańska w twórczości pisarzy różnych epok. Zanalizuj funkcjonalność takiego zabiegu.
13. Historyczne procesy językowe doby staropolskiej i/lub średniopolskiej – omów i zanalizuj teksty pod kątem zachodzących w nich zjawisk historycznych.
14. Omów funkcje stylizacji językowej w wybranych utworach literatury współczesnej.
15. Omów środki językowe występujące w manifestach programowych różnych pokoleń literackich.
16. Językowe sposoby perswazji renesansowej, barokowej i oświeceniowej. Omów je na wybranych przykładach.
17. Frazeologia biblijna i jej funkcjonowanie w polskim języku. Przedstaw temat, odwołując się do wybranego materiału językowego.
18. Ślady dawnych procesów językowych we współczesnej polszczyźnie kluczem do rozumienia reguł rządzących naszym językiem. Przedstaw na stosownych przykładach.
19. Omów poetycką, ekspresywną i impresywną funkcję języka na wybranych przykładach literatury antycznej lub renesansowej.
20. Eksperymenty językowe w poezji lingwistycznej. Omów problem na podstawie twórczości Mirona Białoszewskiego lub innego poety lingwisty.
21. Parafraza literacka. Omów zagadnienia na wybranych przykładach. Oceń funkcjonalność językową sparafrazowanego tekstu.
22. Między tradycją a współczesnością, o archaizmach i archaizacji. Omów zagadnienie na podstawie analizy utworów H. Sienkiewicza.
23. Epistolografia dawniej i dziś. Dokonaj analizy języka wybranych tekstów.
24. Wpływ języka na sposób postrzegania rzeczywistości. Omów problem na podstawie analizy języka wybranych bohaterów literackich.
25. Dokonując analizy środków językowych wybranego tekstu literackiego, scharakteryzuj styl artystyczny epoki, w której powstał.